

شناسایی و رتبه‌بندی تأثیر حسابداری بر عوامل اجتماعی

رحمن بخش بهرام زهی^۱

زهره حاجیها^۲

رضا ستوده^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۷

چکیده

امروزه مشکلات اجتماعی از جمله مسائلی است که مورد مناظرات سیاسی قرار گرفته و جستجو برای یافتن راه‌حل این مشکلات اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی پاسخی به این مشکلات می‌باشد که با در نظر گرفتن نتایج اجتماعی تصمیمات، همچون اثرات اقتصادی آنها، سعی در گسترش دامنه حسابداری سنتی داشته و معیارهای جدیدی را برای تعریف اهداف اجتماعی و ارزیابی میزان پیشرفت در نیل به این اهداف را می‌طلبد. بنابراین هدف از این تحقیق شناسایی و رتبه‌بندی تأثیر حسابداری بر عوامل اجتماعی بود. این تحقیق کاربردی و از نوع توصیفی - اکتشافی و همبستگی است که در سال ۱۴۰۰ انجام شد. جامعه آماری در مرحله شناسایی مؤلفه‌های مدل تحقیق از نظرات ۲۰ نفر از خبره‌های آشنا با حسابداری به روش گلوله برفی استفاده شد و در مرحله تنظیم پرسشنامه برای بررسی فرضیات از نمونه‌گیری نامحدود کوکران به تعداد ۳۸۵ نفر از حسابداران و حساب‌برسان شرکت‌های سهامی‌عام در شهر تهران استفاده شد. در تحقیق حاضر به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های بخش کیفی با استفاده از تکنیک‌های تحلیلی اشتراک و کربین (۱۹۹۸) مفاهیم به عنوان واحد تحلیل در سطوح متن کل مصاحبه، با کدهای باز استخراج شدند و برای یافته‌های بخش کمی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار smart pls و برای رتبه‌بندی مؤلفه‌ها از آزمون فریدمن استفاده شد. در نهایت نتایج نشان داد که حسابداری بر عوامل اجتماعی از جمله تصمیمات

۱ گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. r.bahramzahi@gmail.com

۲ گروه حسابداری، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) drzhajiha@gmail.com

۳ گروه حسابداری، واحد نیکشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، نیکشهر، ایران. r.sotudeh@iauzah.ir

سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران، بستانکاران در حفظ منافع آنها، بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی، سازمان مالیاتی در دریافت عادلانه مالیات تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین میزان میانگین رتبه، مؤلفه‌ی کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری بالاترین رتبه و کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده، پایین‌ترین اهمیت را از نظر پاسخ‌دهندگان دارد.

واژه‌های کلیدی: حسابداری، عوامل بیرون سازمانی، عوامل اجتماعی.

۱- مقدمه

امروزه مشکلات اجتماعی از جمله مسائلی است که مورد مناظرات سیاسی قرار گرفته و جستجو برای یافتن راه‌حل این مشکلات اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی پاسخی به این مشکلات می‌باشد که با در نظر گرفتن نتایج اجتماعی تصمیمات، همچون اثرات اقتصادی آنها، سعی در گسترش دامنه حسابداری سنتی داشته و معیارهای جدیدی را برای تعریف اهداف اجتماعی و ارزیابی میزان پیشرفت در نیل به این اهداف را می‌طلبد (لانگازل^۱، ۲۰۱۷). در حال حاضر مدیریت نه تنها در خصوص کارایی عملیات مؤسسه تحت تصدی خود مسئول می‌باشد، بلکه در مقابل هرآنچه که در مورد مشکلات بیشمار اجتماعی انجام می‌دهد نیز مسئول است. واحدهای اقتصادی ناگزیر از قبول مسئولیت‌های اجتماعی خود هستند همچنان که در مورد مسئولیت‌های اقتصادی آنان نیز چنین است (خدای پور، ۱۳۹۸). بنابراین حسابداری زیست‌محیطی و اجتماعی حوزه‌ای فراتر از حوزه حسابداری مرسوم دارد و حسابداری مرسوم به عنوان زیرمجموعه‌ای از این سیستم حسابداری محسوب می‌شود. در چنین محیطی مدیران نه تنها در مقابل کارایی عملیات مسئولیت دارند بلکه باید پاسخگوی اثرات محیطی و اجتماعی فعالیت‌هایشان باشند (میلی و همکاران^۲، ۲۰۱۸) حسابداری بر گرفته از تئوری دینفعان است و می‌تواند در کاهش فاصله اجتماعی بین فقرا و ثروتمندان نقش داشته باشد که این موضوع نه تنها برای دینفعان مفید است بلکه شرکت‌ها را به موفقیت نزدیک می‌کند. امروزه افشای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها در گزارش‌های مالی مورد درخواست همه افراد جامعه است (گیو^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). در حال حاضر سؤال کلیدی که باید پاسخ داده شود این است: چگونه مفهوم نقش حسابداری در عوامل اجتماعی میان ثروتمندان و فقرا به چنین پیچیدگی فلسفی پاسخ می‌گوید و پایه نظری را به عنوان یک علم پیدا می‌کند؟ اما با وجود تحقیقات انجام شده در این زمینه، همچنان بسیاری از ابهامات در این زمینه باقی است که ضرورت انجام مطالعات بیشتر را آشکار می‌سازد.

¹ Langazel

² Miley et al

³ Guo

بیشتر تحقیقات انجام شده در این زمینه از یک جنبه خاص (مثلاً فقدان تئوریک حسابداری- مالی) وارد تحلیل شده‌اند و لذا از جامعیت کافی برخوردار نمی‌باشند. تعداد کمی تحقیقات کیفی جهت اکتشاف هر چه بیشتر مساله از دیگر عوامل قابل تامل در این زمینه است بیشتر مطالعات انجام شده در زمینه استفاده ابزاری مالی و نقد آن یا با رویکرد کمی به بررسی رابطه بین متغیرها جهت اثبات و یا به صورت علمی ترویجی به مرور پرداخته‌اند (ژائو^۱ و همکاران، ۲۰۲۲).

مفهوم حسابداری در عوامل اجتماعی میان احاد مردم که به صورت نظری و بدون مطالعه میدانی بسط داده شده بیشتر در مرحله نظری باقی مانده و به صورت میدانی مورد بررسی بیشتر قرار نگرفته است به همین دلیل خود این پژوهشگران ضمن تأکید بر این که این مفهوم در مراحل ابتدایی شکلگیری قرار داشته و جای بسط و تغییر بسیار دارد. بنابراین خلاء تئوریک در زمینه‌ی نقش حسابداری بر عوامل اجتماعی به نظر می‌رسد. نکته قابل توجه دیگر به نوعی در پیشنهاد مربوط به وارد کردن مسائل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی در تحقیقات اشاره شده است، عدم پاسخگویی مالی در شرایط بد اقتصادی و در شرایطی که رکود در بازار صدمات فراوانی وارد کرده و جامعه را با بحران‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی روبه‌رو ساخته است، همین امر ضرورت مطالعه در مورد مواردی همچون شرایط اقتصادی را آشکار می‌سازد. بنابراین با توجه به آن چه بیان شد انجام مطالعه بیشتر در خصوص شناسایی ابعاد حسابداری بر عوامل اجتماعی میان احاد مردم، پیامدها و پیشایندهای آن جهت ترغیب مصرف‌کنندگان دارای اهمیت و ضرورت نظری فراوانی است (کوسومانینگسی^۲، ۲۰۲۱).

همچنین هدف‌های حسابداری در اجتماع، چارچوب تئوریک اساسی را فراهم کرده و در مقابل، مفاهیم و دیدگاه‌های علمی-کاربردی را ارائه می‌نماید. در واقع یکی از هدف‌های حسابداری برای اجتماع (فقر، ثروتمندان) تعیین و اندازه‌گیری منافع و هزینه‌های اجتماعی و نهایتاً خالص مشارکت اجتماعی واحد تجاری است. سود حسابداری فقط بخشی از این مشارکت را نشان می‌دهد زیرا صرفاً بر اساس معاملات بازار، اندازه‌گیری شده و معاملات متعدد دیگری را که به طور همزمان با معاملات اقتصادی به طور غیررسمی بین واحد تجاری و جامعه روی داده را نادیده گرفته است. همان مثال بانک که بر اثر اقدام بانک در تعطیلی و بستن یکی از شعبه‌هایش در منطقه‌ای دور افتاده و کم رونق، بخشی از جامعه از تسهیلات بانکی که به راحتی در دسترس مردم بوده محروم شده و باعث بیکاری و کاهش فرصت‌های شغلی، افزایش هزینه رفت و آمد ساکنان و نیز کارمندان شعبه قبلی تا شعبه جدید بانک، کاهش ارزش املاک و واحدهای تجاری و رکود اقتصادی بیشتر آن منطقه خواهد شد. در مقابل اگر بانک به توسعه شعبه‌هایش در چنین محلات و منطقی اقدام کند به تدریج باعث رونق گرفتن منطقه و نهایتاً افزایش سودآوری بانک و جامعه خواهد شد. به این دلایل حسابداری باید نقش خود را در کاهش یا افزایش فقر و ثروت شناسایی و گزارش کند. این موضوع با تأکید بالای سازمان‌های استانداردگذار برای کاهش ریسک ورشکستگی شرکت‌ها از طریق افشای مسئولیت‌های اجتماعیشان دارای

¹ Zhao

² Kusumaningsih

اهمیتی دو چندان می‌شود (بیدل و سانگ^۱، ۲۰۲۰). در نتیجه سؤال اصلی در مقاله حاضر، مؤلفه‌های حسابداری بر کدام عوامل اجتماعی دارای تأثیر مثبت و معناداری می‌باشد؟.

۲- چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

نقش حسابداری در پاسخگویی اجتماعی

حسابداری مشاهده‌گر بی‌طرف و تولیدکننده مستقل وقایع اقتصادی مهم به منظور ارائه به استفاده‌کنندگان است و سازمان‌ها را در پاسخگویی یاری می‌کند (هاروات^۲ و کروسک، ۲۰۱۵).

پاسخگویی جوهره وجود حسابداری است. همان‌طور که گفته شد، هدف نهایی دستیابی به چهار مورد پاسخگویی، شفافیت، عدالت و رعایت حقوق ذینفعان در شرکت‌هاست. پاسخگویی، شاه‌بیت هدف‌های حسابداری است. با پاسخگویی مناسب سازمان‌ها، سه هدف دیگر یعنی شفافیت، عدالت و رعایت حقوق ذینفعان حاصل می‌شود. به عبارت دیگر، چو صد آمد نود هم پیش ماست. به همین دلیل تعداد زیادی از صاحب‌نظران، پاسخگویی را جوهره حسابداری مناسب می‌دانند (کوسومانینگیش^۳، ۲۰۲۱).

در کشورهایی که نظام‌های سیاسی مردم‌سالار استقرار یافته، مردم به عنوان صاحبان اصلی حق، قدرت را از طریق انتخابات به نمایندگان قانونی خود انتقال می‌دهند. دولت‌هایی که در این کشورها با رای مستقیم مردم انتخاب می‌شوند، باید در مورد مصرف منابع مالی عمومی پاسخگو بوده و مردم را به طریق مقتضی از جریان مصرف منابع مالی آگاه نمایند. به بیان دیگر در جوامع مردم‌سالار شهروندان حق دارند بدانند که منابع مالی عمومی چگونه و برای تحقق چه اهدافی مصرف می‌شود و دولت‌ها مکلفند چگونگی مصرف منابع، میزان دستیابی به اهداف تعیین شده و همچنین نتایج و اثربخشی ناشی از مصرف منابع مالی را برای مردم تشریح نمایند. به همین منظور در قانون اساسی این قبیل کشورها ساز و کارهای لازم برای استقرار یک نظام کنترلی مبتنی بر نظارت دموکراتیک پیش‌بینی و حدود و ثغور آن تعیین می‌شود. به عنوان مثال در قانون اساسی اغلب کشورهای جهان (از جمله ایران در اصل ۵۵ قانون اساسی) پیش‌بینی شده است که دولت‌ها بودجه سالانه خود را تنظیم و در مهلت مقرر جهت رسیدگی و تصویب به مجالس قانونگذاری تقدیم نمایند. به این ترتیب مفهوم پاسخگویی به این شکل نمود قانونی پیدا می‌کند (بدولسکو^۴ و همکاران، ۲۰۲۱).

پاسخگویی مفهوم پیچیده‌ای است که دستیابی به آن از ضرورت‌ها و اهداف کلی همه سازمان‌های دولتی است. هر صاحب‌نظری به فراخور برداشت، تجربه و تحلیل خود، جنبه‌های مشخصی از آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. اصطلاح پاسخگویی به شکل عمومی اشاره بر مسئولیت‌ها، نتایج و پیامدهای خاص آن را

¹ Biddle & Song

² Horvat

³ Kusumaningsih

⁴ Badulescu

دارد. اساس اندازه‌گیری عملکرد، ارزیابی و گزارش‌دهی است و باید به عنوان ملاکی جهت اندازه‌گیری عملکرد، گزارش‌دهی و ارزیابی در سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی مورد استفاده قرار گیرد. عده‌ای پاسخگویی را عکس‌العمل به موقع نشان دادن نسبت به تغییرات در منافع و ارجحیت‌ها طی زمان، ضرورت تغییر در اهداف و به طور کلی بحث حرکت به سوی هدف می‌دانند (لطفی^۱، ۲۰۲۲).

پاسخگویی یکی از راه‌های ایجاد اعتماد عمومی است. پاسخگویی نیروی پیش‌برنده‌ای است که بر بازیگران کلیدی فشار وارد می‌آورد تا در قبال عملکرد خود، مسئول باشند و از عملکرد خوب خدمات عمومی اطمینان حاصل کنند. پاسخگویی مبنای هر جامعه‌ای است که ادعا می‌کند دموکراتیک است. امروزه دستگاه‌های دولتی با نوعی تعارض و دوگانگی مواجه‌اند: از یک سو، در مقابل مردمان و سازمان‌های ملی خود احساس مسئولیت می‌کنند و باید در برابر نیازهای آنان پاسخگو باشند و از سوی دیگر، الزامات بین‌المللی و نیروهای جهانی آنان را وادار به اعمال روش‌ها و شیوه‌هایی می‌کند که در عمل مغایر خواست و انتظارات شهروندان آنهاست. پاسخگویی در حال گذر از شکل‌های قدیمی مسئولیت به طرف سایر شکل‌ها، بویژه سیستم‌های مدیریت کارآمدتر و پاسخگوتر است. هدف اصلی رویکرد مدیریتی پیش از آنکه رعایت قوانین و مقررات باشد، تحقق اهداف، افزایش پاسخگویی به شهروندان و بذل توجه به هزینه‌ها و استفاده از منابع محدود به مؤثرترین شکل است (اردنت^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). حسابداری یک فعالیت خدماتی - اجتماعی است. لذا جامعه و گروه‌های استفاده‌کننده به طور تدریجی با متنوع شدن تجارت و افزایش آگاهی‌های عمومی نسبت به نیازمندی‌های خود، خدمات جدیدتری از حسابداران انتظار دارند. حسابداری هماهنگ با این آهنگ تقاضا، ملزم به توسعه در عرصه‌های مختلف شامل بهبود استانداردها و مقررات، بهبود گزارشگری و افشا، بهبود روش‌های اندازه‌گیری، افزایش تخصص حسابداران، بهبود آئین رفتار حرفه‌ای حسابداران در جامعه، توسعه گزارشگری حسابداری در حوزه‌های جدید از آن جمله می‌باشد (اقدام مزرعه و همکاران، ۱۳۹۸)

نقش حسابداری در تصمیمات سرمایه‌گذاری گذاران

در مطالعات پیشین بازارهای مالی، رفتار عقلایی سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی به عنوان یک اصل پذیرفته شده بود. علی‌رغم تفاوت‌هایی که مدل‌های مطالعات مختلف از لحاظ قدرت توضیح‌دهندگی و پیچیدگی‌ها داشته‌اند، می‌توان گفت اغلب آنها، رفتار عقلایی سرمایه‌گذاران را به عنوان یک پیش‌فرض در نظر گرفته‌اند. در واقع طی چند دهه اخیر، حوزه مالی بر اساس این فرض که افراد تصمیمات عقلایی اتخاذ کرده و آینده را بدون هیچ خطایی پیش‌بینی می‌کنند، تکامل یافته است. بر اساس این مطالعات، تصمیم‌گیرنده عقلایی فردی است که (۱) باورهای خود را در زمان مناسب و متناسب با اطلاعات جدیدی که کسب می‌نماید به‌روزرسانی کند، (۲) انتخاب‌هایی داشته باشد که از نظر هنجاری پذیرفته شده است. اما بحران مالی سال ۲۰۰۸ که از

¹ Lutfi

² Ardente

ایالات متحده آمریکا شروع شد و منجر به رکود جهانی گردید، از نظر تئوری‌های پیشین اقتصادی یک "ناهنجاری" بود که پایه‌های اقتصاد جهانی را لرزاند (والزبرگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). اکثریت قریب به اتفاق اقتصاددانان و پیش‌بینی‌کنندگان اقتصادی که صاحب کرسی‌های تأثیرگذار در نهادهای دولتی و مالی بودند با این بحران و اتفاقات متعاقب آنان مانند ورشکستگی‌ها غافلگیر شدند. حتی پس از شروع بحران، اغلب آنها توان تحلیل شدت و عمق آن را نداشتند. شکست اقتصاددانان و در نتیجه تئوری‌های آنها در شرایط مختلف، این سؤال را متبادر می‌سازد که: آیا افراد واقعاً عقلایی هستند؟ یا سوار بر کشتی‌های احساساتی مانند ترس و طمع هستند که منجر به تصمیمات بد آنها می‌شود؟ برن اشتاین (۱۹۹۲) این چنین بیان می‌کند که شواهد موجود حاکی از غیرعقلایی، متناقض و بی‌کفایت بودن افراد در تصمیم‌گیری در شرایط نااطمینانی است. کارهای نظری و تجربی دو روانشناس به نام‌های کانمن و تورسکی در دهه ۱۹۵۰ الگوی جدیدی را در ارتباط با مطالعه رفتار مالی افراد در دهه ۱۹۲۰ ارائه نمود در این الگو چگونگی رفتار افراد در یک سیستم مالی که در آن عوامل روانشناسی نیز بر تصمیمات مالی مؤثر است مورد بررسی قرار می‌گیرد. به این ترتیب، مباحث دیگری تحت عنوان مدل‌های روانشناختی انسان‌ها در ارتباط با بازارهای مالی مطرح شد و حوزه علوم رفتاری در مباحث مالی و سرمایه‌گذاری وارد شد و محققان متوجه بسیاری از حرکات و نابسامانی‌ها در بازارهای مالی شدند که با استفاده از تئوری‌های مربوط به بازار کاراً قابل توجیه نبود بنابراین اهمیت مباحث حسابداری و تأثیر آن‌ها بر تصمیم‌گیری افراد مشخص شد (اردنت^۲ و همکاران، ۲۰۱۹).

نقش حسابداری در بستانکاران در حفظ منافع آنها

اگرچه تعاریف متعددی از سوی صاحب‌نظران برای مفهوم ذینفع ارائه شده است؛ معذالک همه آنها را می‌توان منبعث از مقوله‌هایی نظیر "علاقه، حق، مالکیت، دانش، اثر یا نفوذ، همکاری" دانست که به واسطه آنها، اشخاص و گروه‌ها، علقه یا علاقه‌ای نسبت به یک امر در حال جریان که به اشکال اقتصادی، فرهنگی، سیاسی در سازمان نمود می‌یابد، دارند. اگر از دید تئوری ذینفعان به سازمان نگاه کنیم، سیاستی که برای ارائه اطلاعات و گزارشگری سازمان‌ها ارائه می‌شود و اجرا می‌شود به گونه‌ای است که بر رابطه سازمان با سایر گروه‌ها اثر متقابل می‌گذارد. به عبارتی سازمان عضوی از جامعه بزرگتر است که سازمان‌ها و بخش‌های این سیستم اجتماعی بر یکدیگر اثر متقابل گذارند (لطفی^۳، ۲۰۲۲).

برخی از انواع گروه‌های ذینفع بر اساس نقش آنها در سازمان‌ها به شرح زیر است: دولت، گروه‌های سیاسی، سهامداران، جامعه مالی، گروه‌های فعال، مصرف‌کنندگان، اتحادیه‌ها، کارمندان، اتحادیه‌های صنفی، رقبا و تأمین‌کنندگان، سهامداران، مشتریان، رأی‌دهندگان، عموم مردم، جامعه مالی، قانون‌گذاران جوامع، مطبوعات،

¹ Walzberg

² Ardente

³ Lutfi

آموزش عالی، کارمندان و خانواده‌های آنان، اتحادیه‌های کارگری، شرکت‌های توزیع‌کننده، شرکت‌های دیگر از جمله رقبای مالکان، کاربران تسهیلات، مدیران پروژه، مدیران تسهیلات/تأسیسات، طراحان، سهامداران، مراجع قانونی، کارکنان، پیمانکاران جزء، تأمین‌کنندگان، ارائه‌دهندگان خدمات و فرآیند، رقبای بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، رسانه، نمایندگان جوامع، همسایگان، عموم مردم، تشکیلات دولتی، ناظران، مشتریان، دوایر توسعه محلی، محیط طبیعی، روزنامه، موسسات مدنی و غیره بهره‌برداران، حامیان پروژه، مدیران برنامه، واحد مدیریت پروژه، مدیران پروژه، تیم پروژه، مدیران وظیفه‌ای، مدیریت عملیات، تأمین‌کنندگان، شرکای تجاری (گل دار و همکاران، ۱۳۹۶).

تئوری ذینفعان به دو شاخه تقسیم می‌شود یعنی از دو زاویه مورد توجه قرار می‌گیرد که عبارت‌اند از شاخه اخلاقی (هنجاری) و شاخه مدیریتی. از دیدگاه شاخه اخلاقی (هنجاری) در تئوری ذینفعان درباره مسئله‌های مطرح مربوط به حق اعضای جامعه در دریافت اطلاعات بحث می‌شود (یعنی صرف‌نظر از توان یا قدرت اعضای جامعه یا گروه باید اطلاعات در اختیار وی قرار گیرند). از دیدگاه شاخه اخلاقی (هنجاری) تصور بر این است که سازمان مسئول است اطلاع رسانی کند. از دیدگاه شاخه مدیریتی از تئوری ذینفعان می‌توان پیش‌بینی کرد که سازمان تمایل دارد نیازهای اطلاعاتی گروه‌های ذی‌نفوذ را که سازمان ادامه فعالیت خود را مرهون موجودیت آنها می‌داند تأمین نماید. مقدار اطلاعاتی را که یک گروه ذینفع دریافت می‌کند به میزان قدرت گروه بستگی دارد و قدرت یا توان اعمال نفوذ گروه را از این دیدگاه مورد توجه قرار می‌دهند که تا چه اندازه منابع مورد نیاز سازمان را در سلطه خود دارد و می‌تواند آنها را تأمین کند. از دیدگاه مدیریتی از تئوری ذینفعان مسئله مهم نوع استراتژی است که سازمان در رابطه با ارائه اطلاعات به اجرا در می‌آورد (بدولسکو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

نقش حسابداری در بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی

برای پیشرفت در زمینه توجه نمودن به مسئله اساسی سیاست‌ها و خط‌مشی‌های حسابداری باید توجه سیاست‌گذاران حسابداری را به این مسئله معطوف کرد که فقیر و ثروتمند در بازار همه با هم یکی هستند. این رابری در قالب وجود فرصت یکسان یا اطلاعات برابر برای همه سرمایه‌گذاران اعم از فقیر و ثروتمند به نمایش گذاشته می‌شود که باید اطلاعات و بازده مورد انتظار به صورت یکسان به همه سرمایه‌گذاران داده شود و بازار با یک چشم به همه آنها نگاه کند. این موضوع اهمیت دارد زیرا تحلیل‌های نظری و مدارک تجربی بیانگر این است که افزایش نابرابری اطلاعات با کاهش تعداد سرمایه‌گذاران، افزایش هزینه‌های داد و ستد، پایین آمدن قدرت نقدینگی اوراق بهادار، کم شدن حجم معامله و به طور کلی کاهش منافع جامعه از محل این داد و ستدها ارتباط مستقیم دارد (پارسائیان ترجمه ریاحی بلکویی، ۱۳۹۷). همه اینها سبب بوجود آمدن

¹ Badulescu

فعالیت‌های ناظر بر حسابداران در جهت بهبود نقش آنها در اطلاع‌رسانی منصفانه شد. آدکویا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) بیان نمودند که رفتار حساب‌برسان بر نقش اطلاع‌رسانی حسابداران اثرگذار است.

نقش حسابداری در سازمان مالیاتی در دریافت عادلانه مالیات

با مراجعه به ادبیات حرفه حسابداری و اعلامیه‌هایی که بیانگر بی‌طرفی حسابداران در تهیه گزارش‌های مالی است، می‌توان رعایت انصاف را به بهترین شکل ممکن درک نمود. نخستین پیشنهاد در مورد به‌کارگیری مفهوم رعایت انصاف در حسابداری به وسیله اسکات در سال ۱۹۴۱ ارائه شد و این مفهوم را به عنوان یک اصل حسابداری شناخته‌اند. او گفت: مقررات و رویه‌ها و روش‌های خاص حسابداری باید منصفانه‌سازی از سوگیری و بی‌طرفانه باشد و نباید منافع گروه خاصی را تأمین نمایند. از آن زمان تاکنون رعایت انصاف به یک ارزش تبدیل شده است که به شیوه‌های گوناگون در حسابداری به کار برده می‌شود (پارسائیان ترجمه ریاحی بلکویی، ۱۳۹۷).

۳- پیشینه‌های پژوهش

آدکویا^۲ و همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان درک حسابداران از فاکتورهای مؤثر بر رفتار اخلاق‌گرایانه حساب‌برسان در نیجریه انجام دادند. نمونه تحقیق شامل حسابداران رسمی و غیررسمی بود. بدین منظور پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای ایجاد و در اختیار ۸۰ حسابدار خبره و ۷۲ حسابدار غیر خبره قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که سن، جنسیت، فرهنگ و ... بر رفتار اخلاق‌گرایانه حساب‌برسان تأثیرگذار است و گونه‌های رفتاری حساب‌برسان بر نقش اجتماعی حسابداران در جامعه و بین شهروندان اثرگذار است.

شامیر^۳ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان "فاصله اجتماعی و کاریزما: یادداشت نظری و یک مطالعه اکتشافی" انجام داد. در این مقاله به رابطه بین فاصله اجتماعی و رهبری کاریزماتیک پرداخته شده است. این مقاله استدلال می‌کند که در حالی که فاصله اجتماعی شرط لازم برای رهبری کاریزماتیک نیست، تفاوت‌های اساسی بین رهبری کاریزماتیک دوردست و رهبری کاریزماتیک نزدیک وجود دارد. مقاله سعی در شناسایی این اختلافات از طریق تجزیه و تحلیل نظری از دو موقعیت رهبری و از طریق تحلیل محتوای اکتشافی مصاحبه در مورد رهبران کاریزماتیک نزدیک و دور دارد.

آنتونگ و سید^۴ (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان حسابداری و عدالت اجتماعی با رویکردی انتقادی در اندونزی انجام دادند. پژوهش مربوطه به صورت مستندسازی و کتابخانه‌ای انجام شد. یافته‌های ناشی از مطالعات تحقیق

^۱. Adekoya

^۲. Adekoya

^۳ Shamir

^۴. Antong and Said

نشان داد که حرفه حسابداری با هدف خلق ارزش فعالیت می‌کند و با افزایش کارایی در هر مرحله از زنجیره ارزش در سازمان‌ها سبب افزایش نقش حسابداران در بهبود عدالت اجتماعی خواهد شد و نقش حسابداران را در پاسخگویی به کلیه ذینفعان شرکت‌ها در جامعه بهبود خواهد بخشید. همچنین حسابداری در فرآیند تولید نیز نقش کمک‌کننده ای دارد و در نهایت سبب خلق ارزش می‌شود.

میرجعفری (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان " فساد مالی و بررسی نقش حسابداران در پیشگیری و رفع آن " انجام داد. هدف از نگارش این مقاله مروری بر مفاهیم مربوط به فساد و همچنین نقش حسابداری در پیشگیری و رفع آن می‌باشد. با توجه به آنکه امروزه فساد از مشکلات جدی سازمان‌های دولتی و خصوصی بوده و این مشکل جهانی باعث تحلیل رفتن سیستم و افت عملکرد در سازمان‌ها شده و همچنین بر دلگرمی، صداقت و درستی مدیرانی که نظارت و کنترل در اجرای قانون را بر عهده دارند تأثیر منفی می‌گذارد، بررسی هرچه دقیق‌تر مفاهیم و مصادیق مربوط به آن و همچنین سیاست‌های پیشگیری‌کننده و مرتفع‌کننده در این زمینه حائز اهمیت بوده و ضروری به نظر می‌رسد. از آنجا که سیستم مالی و اقتصادی در یک کشور به میزان قابل توجهی به تصمیمات مدیران سطوح عالی بستگی دارد و به دلیل ارتباط تنگاتنگ مدیران با حسابداران اهمیت وجود آنها در بحث پیشگیری از فساد آشکار می‌شود.

قاضی نژاد (۱۳۹۷) نشان داد که بین میزان دینداری و فاصله اجتماعی مسلمانان و مسیحیان، رابطه مستقیم، و میان مدارای اجتماعی و فاصله اجتماعی، رابطه معکوس برقرار است.

مشایخ (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرسی انجام داد. هدف این پژوهش بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با افزایش افشای مسئولیت اجتماعی، کیفیت اطلاعات حسابداری بهبود می‌یابد و اظهارنظر حسابرس با احتمال بیشتری مقبول می‌گردد. نتایج این پژوهش از این حیث که تاکنون ارتباط بین مسئولیت اجتماعی با گزارش حسابرس بررسی نشده و همچنین شاخص اقلام تعهدی به عنوان معیار کیفیت اطلاعات حسابداری مدنظر قرار نگرفته است، به غناپذیری دانش در پژوهش‌های حوزه مسئولیت اجتماعی، کمک می‌نماید و سرمایه‌گذاران می‌توانند عملکرد مناسب مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را بر اساس تئوری علامت‌دهی، به عنوان علامتی از بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری و مقبول بودن گزارش حسابرس تلقی نمایند.

گروسی (۱۳۹۹) پژوهشی در راستای بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و همچنین بستانکاران و سایر استفاده‌کنندگان انجام و به بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ارزش شرکت پرداخته است. به‌طور کلی از نتایج آزمون فرضیه‌ها می‌توان استنباط کرد که سطح افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها جزء اطلاعات مربوط محسوب می‌شود و هر چه شرکت‌ها مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری داشته باشند، ارزش

بیشتری دارند که این موضوع مورد توجه تمام ذینفعان قرار می‌گیرد. به بیان دیگر، سرمایه‌گذاران با آگاهی از رتبه مسئولیت‌پذیری اجتماعی آن را در تصمیم‌های خود لحاظ کرده و شرکت‌هایی که رتبه مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری دارند، ارزش بیشتری دارند.

جاویدی (۱۳۹۸) تأثیر فاصله روانی بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری را مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که فاصله مکانی، قضاوت تصمیم‌گیرندگان در خصوص احتمال تحقق عوامل مختلف ریسک را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به طوری که مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی دور را ارزیابی می‌کنند نسبت به مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی نزدیک را ارزیابی می‌کنند احتمال پایین‌تری به وقوع عوامل مختلف ریسک اختصاص دادند. علاوه بر این، شرکت‌کنندگان ادراک نکردند که عوامل ریسک عملیاتی نسبت به عوامل ریسک غیرعملیاتی به احتمال بیشتری رخ دهد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق پژوهش حاضر از نوع آمیخته طرح اکتشافی و در مرحله کیفی مبتنی بر نظریه زمینه‌ای و با رویکرد بومی‌سازی می‌باشد. بنابراین در این پژوهش، ابتدا داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل می‌شوند، سپس در مرحله دوم، داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شوند و در نهایت، هر دو تحلیل کیفی و کمی، یک جا مورد تفسیر قرار می‌گیرند. در مرحله اول برای شناسایی مؤلفه‌های مدل تحقیق از نظرات ۲۰ نفر از خبره‌های آشنا با حسابداری و کارکردهای اجتماعی آن استفاده شد. در این مرحله از روش گلوله برفی استفاده شد. در مرحله تنظیم پرسشنامه ۵ گزینه برای بررسی رابطه مؤلفه‌های شناسایی شده با مدل تحقیق از نمونه‌گیری نامحدود کوکران ۳۸۵ نفر از حسابداران و حسابرسان شرکت‌های سهامی عام در شهر تهران مورد سنجش قرار گرفتند. به منظور گردآوری داده‌ها در فاز کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. مبنای ساخت پرسشنامه پژوهش حاضر، مؤلفه‌های شناسایی شده در مرحله کیفی پژوهش بود. در واقع، ساختار اصلی پرسشنامه همان مؤلفه‌ها و زیر مؤلفه‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها در بخش کیفی پژوهش می‌باشد. در این راستا، تلاش شد که اکثر گویه‌ها مستقیماً از متن مصاحبه‌ها استخراج شود. که بر اساس تئوری داده بنیاد پس از کدگذاری باز و محوری در نهایت در مرحله کدگذاری گزینشی سؤالات به عنوان الگوی مناسب نقش حسابداری در کاهش فاصله اجتماعی میان ثروتمندان و فقرا در نظر گرفته شدند. پس از این مرحله با طراحی پرسشنامه ۵ گزینه‌ای یافته‌های زیر حاصل گردید:

به منظور محاسبه پایایی پرسشنامه، نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های بدست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماري SPSS برای هر کدام از متغیرهای مستقل و وابسته، پایایی محاسبه شد. همه‌ی سؤالات پرسشنامه از پایایی بالای ۰/۷۰ برخوردار هستند، که نشانگر درجه پایایی و قابلیت اعتماد بالای پرسشنامه است.

میانگین واریانس استخراج شده بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین روایی همگرا وجود داشت.

برای روایی همگرا، و پایایی ترکیبی (CR) روابط زیر بر قرار بود:

CR>0.7; CR>AVE; AVE>0.5

از مدل‌های اندازه‌گیری از طریق آزمون پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا اطمینان حاصل شد. همچنین، از متون تخصصی مربوطه و ادبیات پژوهش برای تکمیل پرسشنامه کمک گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی از روش مصاحبه و کدگذاری انجام شد و تجزیه و تحلیل داده‌ها در روش کمی از روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید. در بخش آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم با کمک نرم‌افزار smart pls و همچنین آزمون تی تک متغیره و تی همبسته با کمک نرم‌افزار spss 21 استفاده شد. در این پژوهش با استفاده از رویکرد حداقل مربعات جزئی به بررسی مدل‌های اندازه‌گیری از طریق تحلیل روایی و پایایی و تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم پرداخته شد و در نهایت با استفاده از آزمون فریدمن به رتبه‌بندی عوامل پرداخته شد.

جدول ۱- مشخصات پاسخ دهندگان خیره

جنسیت	تحصیلات	سن	سابقه کاری
مرد	دکتری	۳۹	۱۷
زن	دکتری	۴۸	۲۱
زن	فوق لیسانس	۳۴	۱۵
مرد	فوق لیسانس	۵۲	۲۲
مرد	فوق لیسانس	۴۲	۱۶
زن	لیسانس	۳۵	۱۰
زن	فوق لیسانس	۴۴	۲۴
مرد	دکتری	۴۰	۲۰
مرد	دکتری	۳۶	۱۵
مرد	دکتری	۳۸	۱۸
زن	لیسانس	۳۵	۱۰
زن	فوق لیسانس	۲۷	۷
زن	دکتری	۴۸	۲۳
مرد	فوق لیسانس	۵۱	۲۰
مرد	لیسانس	۴۹	۲۳
مرد	لیسانس	۴۸	۲۰
مرد	فوق لیسانس	۳۹	۱۵

جنسیت	تحصیلات	سن	سابقه کاری
مرد	فوق لیسانس	۳۶	۱۴
زن	فوق لیسانس	۳۸	۱۸
مرد	فوق لیسانس	۳۶	۱۴

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵- آمار توصیفی

با توجه به اینکه این تحقیق در دو مرحله انجام شده نمونه‌ها مربوط به دو مرحله هستند. نمونه اول مربوط به سوال اصلی تحقیق است که با روش گراند تئوری (داده بنیاد) به شناسایی متغیرها پرداخته شده است. در مرحله اول برای نمونه‌گیری خبرگان از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد لذا در این تحقیق از ۲۰ نفر از خبرگان آشنا با مباحث تخصصی حسابداری و مالی و تأثیر آنها بر عوامل اجتماعی استفاده شد. نمونه اول مربوط به سؤال اصلی تحقیق است که با روش گراند تئوری به شناسایی متغیرها پرداخته شده است:

جامعه تحقیق شامل متخصصین حوزه حسابداری و مالی هستند. نکته اینجاست که در روش گراند تئوری و امثالهم به دلیل پیچیدگی پاسخگویی به پرسشنامه مساله نمونه‌گیری و انتخاب نمونه فرق می‌کند. در این روش، که مبتنی بر نظر خبرگان می‌باشد، هیچ فرمول و شیوه‌ای برای تعیین حجم نمونه، و تعداد پرسشنامه‌ای که می‌بایست تکمیل شود، مشخص نشده است^۱. ساعتی (۱۹۹۰) معتقد است تعداد ده نفر از خبرگان برای مطالعات کیفی کافی است. به پرسشنامه‌های باز و کیفی، عموماً پرسشنامه خبره گفته می‌شود زیرا پاسخ‌دهندگان به مسائل تصمیم‌گیری خبرگان، مدیران و اساتیدی هستند که در زمینه مورد بحث صاحب‌نظر می‌باشند. بنابراین افراد واجد شرایط ذاتاً محدود هستند. در بیشتر موارد کمتر از ۱۰ کارشناس در دسترس است و این رویکردی متعارف در حل مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره است ویژگی پاسخ‌دهندگان جهت تعیین میزان اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها بدین شرح است: ۱۲ نفر مرد و ۸ نفر زن بودند. در خصوص تحصیلات تعداد ۴ نفر لیسانس، ۱۰ نفر فوق لیسانس، ۶ نفر دکترا داشتند. اعضای نمونه تحقیق سابقه کاری اکثراً بالای ۱۵ سال داشتند.

در مرحله دوم که پرسشنامه ۵ گزینه‌ای برای آزمون فرضیه‌ها طراحی شده ویژگی نمونه تحقیق بدین شرح است: از بین این افراد ۷۲/۶۶ درصد مرد (۲۷۹ نفر) و ۲۷/۳۴ درصد زن (۱۰۵ نفر) بودند. از بین این افراد ۵۸/۵۹ درصد رشته حسابداری، ۲۲/۴۰ درصد مدیریت و ۱۹/۰۱ درصد نیز اقتصاد بودند. از بین این افراد ۵۱/۸۲ درصد لیسانس، ۲۸/۱۳ درصد فوق لیسانس و ۲۰/۰۵ درصد نیز دکترا بودند. با توجه به نتایج بدست آمده ۲۷/۰۸ درصد کمتر از ۳۰ سال دارند، ۳۷/۲۴ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال دارند، ۲۲/۴۰ درصد بین ۴۱ تا

^۱ . <https://www.expertchoice.ir/ahp-sample-size/>

۵۰ و ۱۳/۲۸ درصد نیز بیش از ۵۰ سال داشتند. با توجه به نتایج بدست آمده ۴۰/۸۹ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال سابقه کاری دارند، ۳۵/۱۶ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۳/۹۵ درصد نیز بین ۲۱ تا ۳۰ سال سابقه کاری داشتند. و خصوص پست سازمانی، ۳۰/۴۷ درصد حسابدار، ۲۵/۵۲ درصد حسابرس، ۱۲/۷۶ درصد مدیر مالی، ۹/۶۴ درصد مشاور مالی، ۱۳/۲۸ درصد تحلیلگر مالی و ۸/۳۳ درصد نیز استاد دانشگاه بودند.

۶- آمار استنباطی

سوال اصلی پژوهش عبارت است از: حسابداری بر عوامل اجتماعی چه نقشی ایفا می‌نماید؟ نتایج مصاحبه و پاسخ‌های خبرگان با روش گلوله برفی، عوامل به شرح زیر شناسایی و کدگذاری شدند: مراحل تحقیق به زیر انجام شده که خلاصه ای از آن آمده است:

مرحله اول: کدگذاری باز:

مشخص نمودن بازده سرمایه‌گذاری

آینده‌نگری مواردی همچون پیش‌بینی سود هر سهم

مدیریت بهای تمام شده و تعیین قیمت مناسب

بودجه‌بندی سالانه و برآوردهای دقیق‌تر

سرمایه‌گذاری و انتخاب پروژه‌های مناسب

برنامه‌ریزی بلندمدت

مشاهده میزان درآمدهای شرکت در صورت‌حساب سود و زیان

مشاهده میزان هزینه‌های شرکت در صورت‌حساب سود و زیان

ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات اظهارنامه‌های مالیاتی

ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های تشخیصی

ردیابی اطلاعات مالیات‌های مورد اعتراض به مراجع حل اختلاف

ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های قطعی

ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های قطعی ارجاعی به واحد اجرائیات

ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های وصولی بر حسب سال عملکرد

حسابداری زیست‌محیطی

حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی

جست‌وجوی منفعت - هزینه در ترکیب کانال‌های توزیع متعدد

کمک به هدف پاسخگویی راهبری شرکتی

کمک به هدف افزایش شفافیت راهبری شرکتی

کمک به هدف رعایت انصاف راهبری شرکتی
 کمک به هدف رعایت حقوق ذینفعان راهبری شرکتی
 کمک به مراحل تصمیم‌گیری (انتخاب هدف، بررسی، انتخاب و دستیابی) با انجام وظایف حسابداری
 (جمع‌آوری، پردازش، ذخیره و ابلاغ اطلاعات)
 کمک به پاسخگویی در بخش عمومی و حفاظت از بیت‌المال با کاهش خطا و افزایش دقت در ارائه اطلاعات مالی

مرحله دوم کدگذاری محوری:

مشخص نمایید که هر یک از مؤلفه‌های مندرج در جدول در کدامیک از محورهای شش‌گانه ذکر شده قرار می‌گیرند:

محور اول: کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده
 محور دوم: کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها
 محور سوم: کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت
 محور چهارم: کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری

مرحله سوم: کد گذاری گزینشی:

آیا موارد مندرج در جداول ذیل می‌توانند به عنوان الگوی مناسب نقش حسابداری در عوامل اجتماعی در نظر گرفته شوند: (برای پاسخگویی از گزینه‌های زیر استفاده شد: کاملاً موافق=۵، موافق=۴، تا حدی موافق=۳، مخالف=۲، کاملاً مخالف=۱)

جدول ۲- عوامل شناسایی شده در مرحله داده بنیاد

نقش حسابداری	مؤلفه اصلی
ارزیابی عملکرد مدیران	کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده
مشخص نمودن میزان پاداش مدیران	
تحلیل بنیادی با کمک صورت‌های مالی	
مشخص نمودن بازده سرمایه‌گذاری	
آینده‌نگری مواردی همچون پیش‌بینی سود هر سهم	کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها
مشاهده یا محاسبه نسبت‌های مالی شرکت‌ها با استفاده از صورت‌های مالی	
میزان بدهی‌های شرکت‌ها در ترازنامه	
مشاهده میزان درآمدهای شرکت در صورت‌حساب سود و زیان	
مشاهده میزان هزینه‌های شرکت در صورت‌حساب سود و زیان	

نقش حسابداری	مؤلفه اصلی
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات اظهارنامه‌های مالیاتی	کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های تشخیصی	
ردیابی اطلاعات مالیات‌های تشخیصی مورد اعتراض به مراجع حل اختلاف	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های قطعی	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های قطعی ارجاعی به واحد اجرائیات	
ثبت، نگهداری و گزارش اطلاعات مالیات‌های وصولی بر حسب سال عملکرد	کمک به نقش پاسخگویی بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت
کمک به برنامه‌ریزی صحیح مالی در دولت	
کمک به کاهش فساد در دولت	
کمک به بهبود وصول درآمدهای دولت	
کمک به مدیریت هزینه‌های دولت	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با استفاده از پرسشنامه فرضیه‌های ذیل آزمون می‌شوند:

فرضیه اول: حسابداری در کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه فرعی دوم: حسابداری در کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه فرعی سوم: حسابداری در کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه فرعی چهارم: حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری تأثیر معنادار مثبتی دارد.

آزمون نرمال بودن داده‌ها

برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون اسمیرنوف-کلموگروف استفاده می‌شود. فرض صفر در این آزمون نرمال بودن توزیع متغیر است. اگر سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۵ بیشتر باشد فرض صفر پذیرفته شده و نتیجه می‌گیریم که توزیع متغیر مورد نظر نرمال می‌باشد.

جدول ۳- نتایج آزمون اسمیرنوف - کلموگروف جهت بررسی پیروی داده‌ها از توزیع نرمال

متغیرها	مقدار آماره اسمیرنوف-کلموگروف	سطح معناداری
کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده	۰/۰۷۹	۰/۰۳۹
کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها	۰/۰۷۸	۰/۰۴۲
کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری	۰/۱۰۱	۰/۰۰۲
کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت حسابداری	۰/۶۴	۰/۰۰۲
	۰/۷۷	۰/۰۰۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

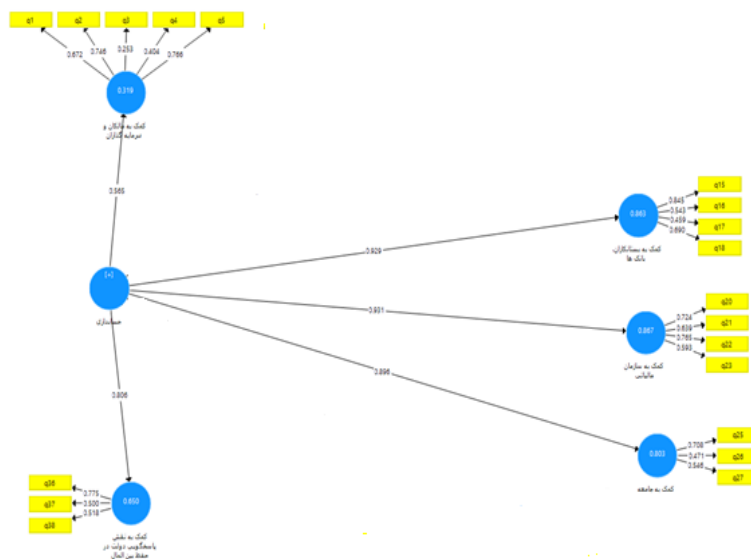
چون سطح معناداری همه متغیرها از ۰/۰۵ کمتر است لذا نتیجه می‌گیریم که هیچ یک متغیرها از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند.

مدل تحلیل مسیر برای فرضیات

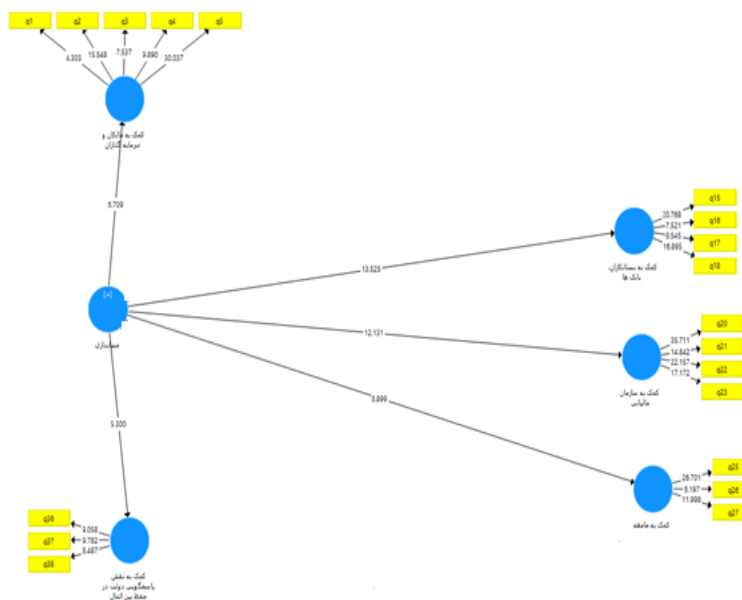
در این بخش به بررسی ضرایب میان متغیرهای پژوهش پرداخته شده است که به آنها ضرایب اثر رگرسیون در روابط میان متغیرها اطلاق می‌گردد. در این ضرایب تأثیر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته و یا به عبارتی اثر آنها بر روی متغیرهای وابسته تعیین می‌گردد. همانطور که مشاهده می‌گردد در تمامی موارد بارهای عاملی دارای مقادیر بالاتر از ۰/۳ می‌باشند. بنابراین تحلیل عاملی تأیید می‌گردد. اصلی‌ترین معیار برای سنجش رابطه میان سازه‌ها در مدل، اعداد معناداری t می‌باشد. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود نشان از صحت رابطه میان سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح ۹۵ درصد اطمینان است. همانطور که ملاحظه شد در شکل ۲، مقدار اعداد بدست آمده از ۱/۹۶ بیشتر شد و این نشان از صحت رابطه میان سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح ۹۵ درصد اطمینان است. بر همین اساس می‌توان با عنایت به نتایج بدست آمده از مدل‌سازی معادلات ساختاری تأیید و یا رد فرضیات پژوهش حاضر را به شرح ذیل گزارش نمود.

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون t و اینکه مقدار آماره تی برای تمامی فرضیه‌های پژوهش از میزان بحرانی ۱/۹۶ بیشتر شده است نتیجه می‌شود فرضیه‌های پژوهش تأیید شده و می‌توان گفت حسابداری بر عوامل اجتماعی تأثیر معنادار مثبتی دارد.

شکل ۱- تحلیل عاملی تأییدی با حداقل مربعات جزئی
منبع: یافته‌های پژوهشگر

شکل ۲- بررسی معناداری مدل (آماره t-value)

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول ۴- نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج بدست آمده	آماره تی	ضریب بتا	فرضیه
تأیید در سطح ۹۵ درصد اطمینان	۶/۷۰	۰/۵۶	فرضیه فرعی اول: حسابداری در کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده تأثیر معنادار مثبتی دارد.
تأیید در سطح ۹۵ درصد اطمینان	۱۳/۵۲	۰/۹۲	فرضیه فرعی دوم: حسابداری در کمک به بستانکاران و حفظ منافع آنها تأثیر معنادار مثبتی دارد.
تأیید در سطح ۹۵ درصد اطمینان	۱۲/۳۱	۰/۹۳	فرضیه فرعی سوم: حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش های مختلف سیستم حسابداری تأثیر معنادار مثبتی دارد.
تأیید در سطح ۹۵ درصد اطمینان	۵/۳۰	۰/۸۰	فرضیه فرعی چهارم: حسابداری در کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت تأثیر معنادار مثبتی دارد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۷- آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی عوامل

آزمون رتبه‌بندی فریدمن، معادل ناپارامتری آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه با اندازه‌های تکراری است. آزمون رتبه‌بندی فریدمن میانگین رتبه‌ها بین گروه‌های وابسته به هم متغیر مستقل (سؤالات پرسشنامه) را مقایسه می‌کند و نشان می‌دهد آیا دارای تفاوت هستند یا خیر.

کای دو محاسبه شده برابر ۶۷۶/۹۶ بوده و سطح معنی‌داری آن کوچکتر از میزان خطای ۰/۰۵ است. از این رو با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت میان محورهای حسابداری تفاوت معناداری از نظر اولویت بندی وجود دارد.

جدول ۵- الویت بندی محورهای اصلی حسابداری

ردیف	عوامل	میانگین رتبه	اولویت بندی
۱	کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری	۴/۰۱	۱
۲	کمک به بستانکاران و حفظ منافع آنها	۳/۶۳	۲
۳	کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت	۳/۰۸	۳
۴	کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده	۳/۰۱	۴

منبع: یافته‌های پژوهشگر

آزمون فریدمن نشان داد میزان میانگین رتبه، مؤلفه‌ی کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری بالاترین رتبه و کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده، پایین‌ترین اهمیت را از نظر پاسخ‌دهندگان دارد.

۸- بحث و نتیجه‌گیری

موضوع این تحقیق به نقش آفرینی حسابداری در عوامل اجتماعی کمک می‌کند. هدف از تحقیق حاضر طراحی الگوی حسابداری در عوامل اجتماعی است. بدین منظور ابتدا با استفاده از تئوری داده بنیاد به شناسایی عوامل مربوطه در محورهای زیر پرداخته شد:

- ۱) کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده
- ۲) کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها
- ۳) کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت
- ۴) کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری

پس از این مرحله با طراحی پرسشنامه و دریافت پاسخ‌ها نتایج ذیل از آزمون فرضیه‌های تحقیق حاصل گردید: فرضیه اول: حسابداری در کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه دوم: حسابداری در کمک به بستانکاران در حفظ منافع آنها تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه سوم: حسابداری در کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت تأثیر معنادار مثبتی دارد.

فرضیه چهارم: حسابداری در کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری تأثیر معنادار مثبتی دارد.

اولویت‌بندی محورهای اصلی حسابداری نیز نشان داد که رتبه عوامل به ترتیب به شرح ذیل است:

کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری
کمک به بستانکاران و حفظ منافع آنها

کمک به بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت

کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده

پژوهشگران زیادی حسابداری را گزینه‌ای برای رعایت حقوق ذینفعان تعریف نموده‌اند و تئوری پایه‌ای حسابداری را تئوری ذینفعان که بر گرفته از تئوری مشروعیت است بیان نموده‌اند. صرف‌نظر از انتقادات به حسابداری به اعتقاد آنها حسابداری ابزاری عدالت‌محور به صورتی یکسان و به دور از سوگیری است. روش‌هایی که حسابداران استفاده می‌کنند برای عمل به مسئولیت‌های اجتماعی‌شان است و ابزارها نباید در راستای منافع گروهی خاص باشد. جامعه شامل مجموعه گسترده‌ای از استفاده‌کنندگان است که به نحوی با واحد اقتصادی ارتباط دارند نقش مخاطب‌مداری و مسئولیت پاسخگویی حسابداری ایجاب می‌کند که در حوزه گزارش‌دهی و پاسخگویی از مخاطبین مالی فراتر رفته و مخاطبین غیرمالی را در گستره خدمت‌دهی خود قرار دهد. این امر نه تنها به نفع کلیه ذینفعان شرکت‌ها است بلکه برای موفقیت شرکت‌ها نیز ضروری است.

در خصوص مقایسه نتایج پژوهش با دیگر پژوهش‌های انجام شده در چند سال اخیر، تاکنون تحقیق خاصی در رابطه با موضوع حاضر انجام نشده و تنها چند تحقیق زیر تا حدی با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد: آدکویا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که سن، جنسیت، فرهنگ و ... بر رفتار اخلاقی گرایانه حسابرسان تأثیرگذار است و گونه‌های رفتاری حسابرسان بر نقش اجتماعی حسابداران در جامعه و بین شهروندان اثرگذار است. شامیر (۲۰۱۹) استدلال می‌کند که در حالی که فاصله اجتماعی شرط لازم برای رهبری کارزماتیک نیست، تفاوت‌های اساسی بین رهبری کارزماتیک دوردست و رهبری کارزماتیک نزدیک وجود دارد. مقاله سعی در شناسایی این اختلافات از طریق تجزیه و تحلیل نظری از دو موقعیت رهبری و از طریق تحلیل

¹ .Adekoya

محتوای اکتشافی مصاحبه در مورد رهبران کاربزماتیک نزدیک و دور دارد. آنتونگ و سید (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان حسابداری و عدالت اجتماعی با رویکردی انتقادی در اندونزی نشان دادند که حرفه حسابداری با هدف خلق ارزش فعالیت می‌کند و با افزایش کارایی در هر مرحله از زنجیره ارزش در سازمان‌ها سبب افزایش نقش حسابداران در بهبود عدالت اجتماعی خواهد شد و نقش حسابداران را در پاسخگویی به کلیه ذینفعان شرکت‌ها در جامعه بهبود خواهد بخشید. همچنین حسابداری در فرآیند تولید نیز نقش کمک‌کننده‌ای دارد و در نهایت سبب خلق ارزش می‌شود. در هر دو تحقیق به تمامی نقش‌های حسابداری در کمک به کلیه ذینفعان و ذیحقان از جامعه تا مدیران و کارمندان و مالکان و ... اشاره شده است. مشایخ (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرسی انجام داد. نتایج این پژوهش از این حیث که تاکنون ارتباط بین مسئولیت اجتماعی با گزارش حسابرس بررسی نشده و همچنین شاخص اقلام تعهدی به عنوان معیار کیفیت اطلاعات حسابداری مدنظر قرار نگرفته است، به غناپذیری دانش در پژوهش‌های حوزه مسئولیت اجتماعی، کمک می‌نماید و سرمایه‌گذاران می‌توانند عملکرد مناسب مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را بر اساس تئوری علامت‌دهی، به عنوان علامتی از بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری و مقبول بودن گزارش حسابرس تلقی نمایند. گروسی (۱۳۹۹) پژوهشی در راستای بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و همچنین بستانکاران و سایر استفاده‌کنندگان انجام و به بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ارزش شرکت پرداخته است. به‌طور کلی از نتایج آزمون فرضیه‌ها می‌توان استنباط کرد که سطح افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها جزء اطلاعات مربوط محسوب می‌شود و هر چه شرکت‌ها مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری داشته باشند، ارزش بیشتری دارند که این موضوع مورد توجه تمام ذینفعان قرار می‌گیرد. جاویدی (۱۳۹۸) تأثیر فاصله روانی بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری را مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که فاصله مکانی، قضاوت تصمیم‌گیرندگان در خصوص احتمال تحقق عوامل مختلف ریسک را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به‌طوری‌که مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی دور را ارزیابی می‌کنند نسبت به مدیرانی که یک هدف ریسک از نظر مکانی نزدیک را ارزیابی می‌کنند احتمال پایین‌تری به وقوع عوامل مختلف ریسک اختصاص دادند. علاوه بر این، شرکت‌کنندگان ادراک نکردند که عوامل ریسک عملیاتی نسبت به عوامل ریسک غیرعملیاتی به احتمال بیشتری رخ دهد. قاضی نژاد (۱۳۹۷) نشان داد که بین میزان دینداری و فاصله اجتماعی مسلمانان و مسیحیان، رابطه مستقیم، و میان مدارای اجتماعی و فاصله اجتماعی، رابطه معکوس برقرار است. میرجعفری (۱۳۹۷) نشان داد با توجه به آنکه امروزه فساد از مشکلات جدی سازمان‌های دولتی و خصوصی بوده و این مشکل جهانی باعث تحلیل رفتن سیستم و افت عملکرد در سازمانها شده و همچنین بر دلگرمی، صداقت و درستی مدیرانی که نظارت و کنترل در اجرای قانون را بر عهده دارند تأثیر منفی می‌گذارد، بررسی هرچه دقیق‌تر مفاهیم و مصادیق مربوط به آن و همچنین سیاست‌های پیشگیری‌کننده و مرتفع‌کننده در این زمینه حائز اهمیت بوده و ضروری به نظر می‌رسد. از آنجا که سیستم مالی و اقتصادی در یک کشور به میزان قابل توجهی به تصمیمات مدیران سطوح عالی بستگی

دارد و به دلیل ارتباط تنگاتنگ مدیران با حسابداران اهمیت وجود آنها در بحث پیشگیری از فساد آشکار میشود.

در راستای یافته‌های پژوهش، پیشنهادات کاربردی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- کمک به کارکنان در جهت حفظ منافع آنها
- کمک به رفع نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری ذینفعان با تأکید بر دیدگاه‌های اطلاعاتی حسابداری
- کمک به سازمان مالیاتی با تسریع در فرآیند مالیات‌ستانی با روش‌های مختلف سیستم حسابداری
- کمک به بستانکاران، بانک‌ها و نهادهای مالی در اعتباربخشی و بررسی توان بازپرداخت شرکت
- کمک به جامعه در خصوص قضاوت در مورد فعالیت‌های سازمان
- کمک در راستای دستیابی به اهداف راهبری شرکتی
- کمک به مدیران در مدیریت واحد تجاری
- کمک به نقش پاسخگویی دولت در حفظ بیت‌المال
- کمک به مالکان و سرمایه‌گذاران در استفاده از وجوهات آنها و قانونی بودن موارد استفاده

فهرست منابع

- (۱) اقدام مزرعه، یعقوب، هاشم نیکومرام، فریدون رهنمای رودپشتی و بهمن بنی مهد، (۱۳۹۸)، "آزادی‌های مدنی و توسعه حسابداری"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره پیاپی ۴۳، صص ۲۷-۴۸
- (۲) پارسائیان، علی، (۱۳۹۷)، "تئوری حسابداری"، ترجمه کتاب احمد ریاحی بلکویی، تهران: انتشارات ترمه.
- (۳) جاویدی، کاظم، رمضانعلی رویایی، قدرت الله طالب نیا و بهمن بنی مهد، (۱۳۹۸)، "بررسی تأثیر فاصله روانی (روانشناختی) بر قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری"، مجله حسابداری مدیریت، پیاپی ۴۰، صص ۸۱-۹۵
- (۴) خدای پور، احمد و اسماعیل امیری، (۱۳۹۸)، "اثر نوع حق‌الزحمه حسابرسی بر حساسیت جریان نقدی سرمایه‌گذاری"، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۶، شماره ۱، صص ۶۵-۸۶
- (۵) قاضی نژاد، مریم و الهه سادات اکبرنیا، (۱۳۹۶)، "دینداری: مدارای اجتماعی یا فاصله اجتماعی"، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره ۶، شماره ۱، صص ۲۱-۴۰
- (۶) گروسی، حبیب اله، ناصر ایزدی نیا و محسن دستگیر، (۱۳۹۹)، "تأثیر سطح افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر ارزش بازار شرکت"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۲، شماره ۴۶، صص ۷۶-۵۱.

- ۷) گل دار، زهرا، مجتبی امیری، رحمت اله قلی پور سوته و منصور معظمی، (۱۳۹۶)، "طراحی چارچوب مفهومی درگیرسازی ذینفعان در خط‌مشی‌گذاری عمومی"، فصلنامه دانش حسابداری، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صص ۸۱-۱۰۵.
- ۸) مشایخ، شهناز، منا پارسایی و اکرم کرانی، (۱۴۰۰)، "رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرس"، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابداری، دوره ۱۳، شماره ۵۱ - شماره پیاپی ۵۱، صص ۴۱-۶۴.
- ۹) میرجعفری دهناد، سیده مستانه، عماد احمدنژاد و سیدحسین حسینی گواسرایی، (۱۳۹۷)، "فساد مالی و بررسی نقش حسابداران در پیشگیری و رفع آن"، دومین کنفرانس بین‌المللی تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران، مؤسسه آموزش عالی علامه خویی (ره) - شرکت بین‌المللی کوش.
- 10) Adekoya, A., c., Collins Sankay Oboh, Obafemi Rufus Oyewumi, (2020), "Accountants Perception of the Factors Influencing Auditors' Ethical Behavior in Nigeria", Heliyon Journal, www.cell.com/heliyon.
- 11) Antong, A., Said, D., (2017), "Accounting and Social Justice: A Critical Approach to Indonesia's Constitutional Perspective", Scientific Research Journal (SCIRJ), Vol. V, Issue XI
- 12) Ardente, F., Latunussa, C. E. L. & Blengini, G. A. (2019), "Resource Efficient Recovery of Critical and Precious Metals from Waste Silicon PV Panel Recycling", Waste Manag. 91, PP. 156-167
- 13) Badulescu D, Akhtar MN, Ahmad M, Soharwardi MA. (2021), "Accounting Policies, Institutional Factors, and Firm Performance: Qualitative Insights in a Developing Country", Journal of Risk and Financial Management. 14(10), PP. 473. <https://doi.org/10.3390/jrfm14100473>
- 14) Biddle, G., Ma, M., & Song, F. (2020), "Accounting Conservatism and Bankruptcy Risk", Journal of Public Economics, 6, PP. 359-381.
- 15) Guo, Jun, Pingsun Huang, Yan Zhang, (2020), "Accounting Conservatism and Corporate Social Responsibility", Advances in Accounting Journal, Vol. 51, PP. 1-10.
- 16) Horvat, R., Korosec, B., (2015), "The Role of Accounting in a Society: Only a technological Solution for the Problem of Economic Measurement or also a Tool of Social Ideology?", Our Economy Journal, Vol. 61, Issue 4, PP. 32-40.
- 17) Kusumaningsih, A. (2021), "Factors Affecting Whistleblowing Intention : A Study of Accounting Undergraduate Students", AKRUAL: Journal Akuntansi, 13(1), PP. 109-118.
- 18) Langazel, M., & Gubert, F. (2017), "The Formation of Risk Sharing Networks", Journal of Development Economics, 83(2), PP. 326-350.
- Fafchamps, M., & Lund, S. (2003), "Risk-sharing Networks in Rural".
- 19) Lutfi, A. (2022), "Factors Influencing the Continuance Intention to Use Accounting Information System in Jordanian SMEs from the Perspectives of UTAUT: Top Management Support and Self-Efficacy as Predictor Factors", Economies. 10(4), PP. 75. <https://doi.org/10.3390/economies10040075>
- 20) Miley, K., Spilimbergo, A., & Wachtenheim, E. (2018), "Investment in Education: Do Economic Volatility and Credit Constraints Matter?", Journal of Development Economics, 55, PP. 465-481.
- 21) Shamir, B. (2019), "Social Distance and Charisma: Theoretical Notes and an Exploratory Study", Katz, I., Eilam-Shamir, G., Kark, R. and Berson, Y. (Ed.) Leadership Now:

Reflections on the Legacy of Boas Shamir (Monographs in Leadership and Management, Vol. 9, Emerald Publishing Limited, Bingley, PP. 225-254. <https://doi.org/10.1108/S1479-35712018000009021>

- 22) Walzberg, J., Carpenter, A. & Heath, G.A. (2021), "Role of the Social Factors in Success of Solar Photovoltaic Reuse and Recycle Programmes", Nat Energy 6, PP. 913-924
- 23) Zhao, K., Cui, X., Zhou, Z. et al. (2022), "Impact of Uncertainty on Regional Carbon Peak Paths: an Analysis based on Carbon Emissions Accounting, Modeling, and Driving factors", Environ Sci Pollut Res 29, PP. 17544-17560. <https://doi.org/10.1007/s11356-021-16966-w>

Abstract

<https://doi.org/10.30495/faar.2023.1959664.3496>

Identify and Rank the Impact of Accounting on Social Factors

Rahman Bakhsh Bahram Zehi ¹

Zohreh Hajjha ²

Reza Sotoudeh ³

Received: 28 / June / 2023

Accepted: 23 / August / 2023

Abstract

Today, social problems are among the issues that have been the subject of political debates, and the search for solutions to these problems has become particularly important. Social responsibility accounting is a response to these problems that by considering the social consequences of decisions, such as their economic effects, tries to expand the scope of traditional accounting and requires new criteria to define social goals and assess progress in achieving these goals. Therefore, the purpose of this study was to identify and rank the impact of accounting on social factors. This is a practical and descriptive-exploratory and correlational research that was conducted in 1401. The statistical population in the stage of identifying the components of the research model, the opinions of 30 experts familiar with accounting by snowball method were used. The city of Tehran was used. In the present study, in order to analyze the data of the qualitative section using the analytical techniques of Strauss and Carbin (1998), the concepts as a unit of analysis in the levels of the whole text of the interview were extracted with open source and for the findings of the quantitative part of the modeling method. Structural equations and smart pls software and Friedman test were used to rank the components. Finally, the results showed that accounting has a positive and significant effect on social factors such as investment decisions of investors, creditors in maintaining their interests, banks and financial institutions in accreditation, tax organization in fair tax collection and also the average rating, component. Assisting the tax organization by speeding up the taxation process with various methods of the accounting system has the highest rank and helping owners and investors to use their funds and the legality of their use is of the least importance to respondents.

Keywords: Accounting, Extra-organizational Factors, Social Factors

¹ Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran. r.bahramzehi@gmail.com

² Department of Accounting, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Corresponding Author drzhajjha@gmail.com

³ Department of Accounting, Nikshahr Branch, Islamic Azad University, Nikshahr, Iran. r.sotoudeh@iauzah.ir

